

Rachunkowość kreatywna a rachunkowość agresywna – próba poprawy wyniku finansowego jednostki gospodarczej

Ewa Maćkowiak*

Streszczenie: Sprawozdanie finansowe jest efektem finalnym prowadzonej księgowości, które obrazuje wszystkie zdarzenia gospodarcze, jakie wystąpiły w firmie. Sprawozdanie to powinno być sporządzone w sposób rzetelny i zgodny ze stanem faktycznym. Niestety coraz częściej ujawniane są afery dotyczące fałszowania sprawozdań finansowych. W wyniku przekłamań sprawozdanie nie odzwierciedla już jasno i rzetelnie obrazu jednostki gospodarczej.

Niezaprzeczalnie rachunkowość posiada pewne cechy artyzmu. Ta sytuacja wynika z tego, że każda jednostka gospodarcza jest unikalna, tym samym posiada indywidualną politykę rachunkowości, tworzoną jednak w zgodzie z prawem bilansowym.

Celem artykułu jest przedstawienie różnic pomiędzy rachunkowością kreatywną a rachunkowością agresywną, a także zaprezentowanie metod i technik oszustw księgowych stosowanych przez „białe kołnierzyki”.

Słowa kluczowe: rachunkowość kreatywna, rachunkowość agresywna, sprawozdanie finansowe

Wprowadzenie

Pojęcie „zasad” zdefiniowane zostało w słowniku języka polskiego jako ‘podstawa, podwalina, oparcie, fundament’ (Sobol 2000: 1242). Zasady rachunkowości będą więc stanowiły podstawę, fundament, schemat postępowania w prowadzeniu księgowości. Fundamentem dla rachunkowości będą zasady wskazane w ustawie o rachunkowości, Krajowych Standardach Rachunkowości, Międzynarodowych Standardach Sprawozdawczości Finansowej.

Stosowanie zapisanych zasad rachunkowości powinno gwarantować z jednej strony wiarygodność, rzetelność oraz użyteczność dostarczonych informacji, ale z drugiej strony również sprawne ich uzyskiwanie (Gut 2006: 31). Tym samym stosowanie nadrzędnych zasad rachunkowości powinno prowadzić do celu, jakim jest jasny i rzetelny obraz – *true and fair view*.

---

* dr Ewa Maćkowiak, Katedra Rachunkowości, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, ul. 1 Maja 50, 40-287 Katowice, e-mail: ewa.mackowiak@ue.katowice.pl.

True and fair view oznacza, że:

- sprawozdanie finansowe sporządzono na podstawie prawidłowo prowadzonych i kompletnych ksiąg rachunkowych,
- wykazane w bilansie aktywa i pasywa wycenione zostały prawidłowo, a ich stan faktyczny potwierdzony został inwentaryzacją,
- przychody i koszty udokumentowane i ustalone zostały według zasady współmierności przychodów i kosztów,
- prezentowane sprawozdanie finansowe jest zgodne z treścią ekonomiczną,
- prezentowane sprawozdanie przedstawia obiektywny obraz jednostki gospodarczej (por. Wąsowski 2005: 22).

Do zasad, które bezpośrednio podporządkowane są zasadzie prawdziwego i wiernego obrazu firmy, zalicza się:

- zasadę memoriału,
- zasadę wyższości treści nad formą,
- zasadę ostrożnej wyceny,
- zasadę kontynuacji działania,
- zasadę istotności,
- zasadę ciągłości.

1. Rachunkowość agresywna a rachunkowość kreatywna

W literaturze przedmiotu pojawiło się wiele pojęć, które są zamiennie używane w przypadku dokonywania manipulacji wynikami księgowymi. Manipulacje te są określane jako: „twórcza księgowość”, „kreatywna księgowość”, „agresywna księgowość”, „rasowanie sprawozdań finansowych”. Od pewnego czasu coraz częściej funkcjonują dwa pojęcia: rachunkowości kreatywnej i rachunkowości agresywnej. Bardzo często pojęcia te są ze sobą utożsamiane i postrzegane jako zjawisko wyłącznie negatywne.

W słownikach języka polskiego słowo „kreatywny” rozumiany jest jako tworzący coś nowego lub oryginalnego. W *Encyklopedii Zarządzania* rachunkowość kreatywna to takie wykorzystanie zakresu wolności osób sporządzających sprawozdanie finansowe, które wynika z braku odpowiednich wzorców, standardów, reguł i procedur będących podstawą przy podejmowaniu decyzji dotyczących procesu tworzenia informacji prezentowanych w sprawozdaniu finansowym przedsiębiorstwa, a mianowicie uznawania wyceny, ujmowania i prezentacji informacji (por. Burchart, Lelus 2014: 52).

Mylna interpretacja definicji „kreatywnej rachunkowości” spowodowała wyodrębnienie dwóch jej rodzajów:

- kreatywna rachunkowość w aspekcie pozytywnym,
- kreatywna rachunkowość w aspekcie negatywnym.

Kreacja w rachunkowości jest zjawiskiem korzystnym, ponieważ odnosi się ona do wykorzystywania zasad oraz dokonywania w księgach rachunkowych zapisów zgodnie

ze wskazówkami zapisanymi w przepisach, lecz ujętymi pośrednio. Celem jest więc zwiększenie korzyści przedsiębiorcy, wykorzystując pewne luki prawne, dokonując czynności dozwolonych, a nie zabronionych. Przepisów regulujących księgowość jest bardzo dużo, zapewniają one zgodność transakcji z treścią ekonomiczną. Wiele zdarzeń gospodarczych nie ma jednak bezpośrednich uregulowań prawnych, wówczas należy indywidualnie interpretować przepisy, aby ujęte operacje gospodarcze były zgodne z rzeczywistą treścią ekonomiczną. Poszukując definicji kreatywnej rachunkowości należy zwrócić uwagę, iż praktycznie w literaturze przedmiotu nie ma jednoznacznej jej definicji. Pełniący obowiązki rzeczownika prasowego Ernst & Young Bartłomiej Pawlak podkreślił, że nie należy utożsamiać nadużyć, oszustw i błędów z pojęciem „kreatywnej rachunkowości”, a raczej należy nazywać te zjawiska po imieniu, gdyż nie są one kreatywne, a po prostu sprzeczne z prawem (por. Kawczyk). Zbigniew Szczerbetka, przedstawiciel działu audytu Deloitte & Touche zwrócił uwagę na częste mylenie pojęcia „kreatywnej rachunkowości” ze zwykłymi oszustwami, defraudacjami i malwersacjami, które są świadomymi działaniami odnoszącymi się do niewłaściwego interpretowania zasad rachunkowości, jak również celowego zawyżania wartości aktywów czy też ukrywania zobowiązań. Dostyc podobną opinię w tej kwestii wyraził Antoni Reczek, prezes PricewaterhouseCoopers, który wskazał, iż „kreatywna rachunkowość” w pierwotnym znaczeniu odnosiła się do działań pozytywnych, zgodnych z prawem, a przede wszystkim korzystnych dla odbiorców sprawozdania finansowego (Grzegorzczuk 2002). Z kolei Stanisława Surdykowska stwierdza, że mianem „rachunkowości kreatywnej” powinny być określane tylko i wyłącznie innowacyjne rozwiązania w rachunkowości, które są w pełni zgodne z prawem. Natomiast pozostałe zjawiska, sprzeczne z prawem, celowo wprowadzające w błąd użytkowników sprawozdań finansowych, należy definiować jako oszustwa księgowe (Hołda 2006). Elżbieta Mączyńska zdefiniowała rachunkowość kreatywną jako prowadzenie ewidencji, rejestracji, przetwarzania danych oraz prezentacji operacji gospodarczych przy zastosowaniu przepisów i właściwie zinterpretowanych zasad rachunkowości w sposób, który nie jest bezpośrednio wskazany w tych przepisach, a który jest owocem pomysłowego, twórczego i niestandardowego zastosowania przepisów i zasad rachunkowości (Mączyńska 2002).

Z przytoczonej powyżej definicji rachunkowości kreatywnej wynika, iż nie powinna być ona postrzegana jako zjawisko negatywne, gdyż działania księgowych są zgodne z literą prawa, ale charakteryzują się indywidualnym podejściem do rozwiązań prawnych. Jednak, co należy podkreślić, nie są one niezgodne z uregulowaniami prawnymi.

Elżbieta Mączyńska wskazała, że zjawiska związane z oszustwami księgowymi nie powinno się w ogóle nazywać „kreatywną rachunkowością” lecz „agresywną rachunkowością”. Stąd też wyodrębnione zostały dwa rodzaje rachunkowości:

- rachunkowość kreatywna,
- rachunkowość agresywna.

Pojęcia te bywają często używane zamiennie, lecz ich znaczenie jest zupełnie inne. Negatywny aspekt kreatywnej rachunkowości może być utożsamiany z agresywną księgowością,

gdyż określenie „negatywne” jest jakby wymuszone przez opinię publiczną, która sama nadała jej takie znaczenie. Wszystkie zjawiska, które można określić tymi terminami mają charakter przestępczy, gdyż mogą to być:

- różnego rodzaju oszustwa,
- defraudacje i malwersacje,
- celowe błędne interpretowanie zasad rachunkowości,
- umyślne zawyżanie wartości majątku firmy,
- ukrywanie strat bądź zobowiązań jednostki.

Zamierzone fałszowanie danych jest regulowane prawnie przez ustawę o rachunkowości oraz kodeks karny. Podział zaproponowany przez E. Mączyńską skupia się na znaczeniu słów „kreatywny” oraz „agresywny”, a także bierze pod uwagę poglądy praktyków oraz teoretyków rachunkowości. Definicje, jakie przedstawiła autorka, brzmią następująco:

- **„kreatywna księgowość (rachunkowość)”** to prowadzenie rejestracji, ewidencji, przetwarzanie i prezentacja zdarzeń gospodarczych przy zastosowaniu obowiązujących przepisów i właściwie interpretowanych zasad rachunkowości w sposób, który nie jest bezpośrednio w tych przepisach wskazany, a który jest wynikiem twórczego i niestandardowego zastosowania tych przepisów i zasad,
- **agresywna księgowość (rachunkowość)** to świadome, zamierzone i celowe prowadzenie rejestracji, ewidencji, przetwarzanie i prezentacja zdarzeń gospodarczych w sposób sprzeczny z przepisami lub przy niewłaściwie i tendencyjnie interpretowanych przepisach oraz zasadach rachunkowości, które może zaszkodzić użytkownikom informacji księgowych poprzez przedstawienie innej (lepszego lub gorszej) niż rzeczywista sytuacja ekonomiczna jednostki” (Gut 2006: 6–10).

W. Moczydłowska stwierdziła, iż „kreacja w rachunkowości nie ma nic wspólnego z manipulacjami dokonywanymi w księgach rachunkowych i sprawozdaniach finansowych, skutkujących negatywnymi zjawiskami. Właściwie pojmowana kreatywność w rachunkowości jest wręcz niezbędna” (Moczydłowska 2002).

Tabela 1

Rachunkowość kreatywna a rachunkowość agresywna

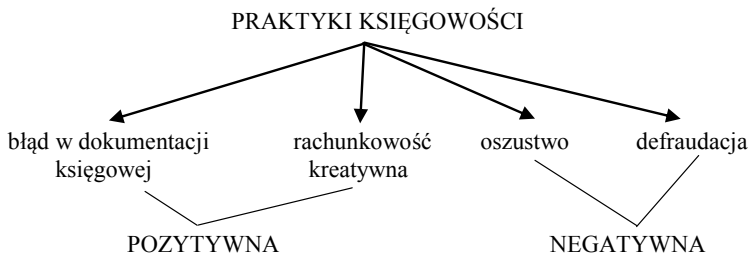
Rachunkowość kreatywna	Rachunkowość agresywna
Wykorzystanie praw wyboru polityki rachunkowości w ramach obowiązującego prawa zgodnie z koncepcją rzetelnego i jasnego obrazu, w celu przedstawienia wizerunku przedsiębiorstwa zgodnie z założeniami postawionymi sobie przez zarządzających.	Wykorzystanie prawa wyboru polityki rachunkowości, których swoboda nie jest w żaden sposób ograniczona, w sposób prowadzący do manipulacji danymi finansowymi oraz mający na celu wprowadzenie w błąd odbiorców informacji zawartych w zniekształconym sprawozdaniu finansowym.

Źródło: Wiercińska (2008): 146.

Rachunkowość agresywna jest więc celowym, świadomym i zamierzonym prowadzeniem błędnej rejestracji, ewidencji, przetwarzania oraz prezentowania zdarzeń

gospodarczych w sposób sprzeczny z obowiązującymi przepisami lub przy niewłaściwie i celowo źle interpretowanych przepisach i zasadach rachunkowości (por. Gut 2006: 11). Jest to proces, w wyniku którego transakcje i operacje gospodarcze są ukształtowane w taki sposób, aby dawały rezultat pożądany, a nie neutralny, prawdziwy, rzetelny, jasny i kompletny (por. Naser 1996: 59–60).

Zarówno rachunkowość agresywna, jak i rachunkowość kreatywna są konsekwencją stosowania różnych praktyk księgowych.

Rysunek 1. Klasyfikacja praktyk księgowych

Źródło: opracowanie własne.

Dokonując klasyfikacji praktyk księgowych w zakresie zapisów niezgodnych ze stanem faktycznym, wyodrębnić można praktyki księgowe pozytywne i negatywne. Analizując praktyki pozytywne należy zwrócić uwagę na błędy w księgach rachunkowych. Błędy podzielić można na dwie grupy. Pierwszą grupę stanowią błędy, które są wynikiem działania niecelowego, przypadkowego. Samo powstanie błędu księgowego nie powinno być postrzegane jako działanie pozytywne, jednak przyjęto, iż sprawca działał w dobrej wierze.

W tej kwestii posiłkować się można Międzynarodowym Standardem Rewizji Finansowej, gdzie błąd, jako niezamierzone zniekształcenie informacji finansowej, wywołany jest:

- pomyłkami arytmetycznymi lub pomyłkami popełnionymi przez pracowników danej jednostki w zapisach księgowych i innych danych rachunkowości,
- przeoczeniem lub nieprawidłową interpretacją faktów,
- nieumyślnym błędnym stosowaniem zasad rachunkowości (por. Międzynarodowe Standardy...).

Występowanie błędu księgowego może mieć miejsce praktycznie na każdym poziomie księgowości – od błędów wynikających z dokumentacji pierwotnej, wtórnej lub inwentaryzacji, aż po sporządzane zestawienia pomocnicze i kontrolne.

Występowanie błędów w ewidencji księgowej prowadzi do wypaczenia rzeczywistego obrazu jednostki gospodarczej, stąd też każdy błąd powstały w księgach rachunkowych powinien zostać wyeliminowany. Eliminacja ta przeprowadzona może być przede wszystkim za pomocą:

- storna czerwonego i czarnego, które wykorzystuje się w sytuacji, gdy ujawnienie błędów nastąpi po zamknięciu, którego dotyczy; podstawą ewidencji będzie tutaj PK – polecenie księgowania,
- korekty – stosowane, gdy błąd został ujawniony przed zamknięciem miesiąca; korekta polega na przekreśleniu błędnej wartości i treści, zamieszczając obok prawidłową treść.

Tabela 2

Błędy w dokumentacji księgowej

Rodzaj dokumentu	
Dokumentacja pierwotna, wtórna, inwentaryzacja	– nieprawidłowa dekretacja, – niewłaściwe zaliczenie dokumentu do jednego z podstawowych okresów sprawozdawczych, – nieprawidłowe sporządzenie PK – polecenia księgowania, – nieprawidłowe zestawienie dokumentów księgowych, – niekompletna dokumentacja wewnętrzna.
Urządzenia księgowe syntetyczne i analityczne	– opuszczenie zapisu księgowego, – błędne sumowanie obrotów i sald, – dwukrotny zapis na tym samym urządzeniu księgowym tego samego dowodu lub tej samej operacji gospodarczej.
Zestawienie pomocnicze i kontrolne	– zniekształcenie, – opuszczenie, – błędy przy odejmowaniu obrotów i sald.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Schneider (2005): 76–77.

Analizując negatywne praktyki księgowe w zakresie ujęcia danych w księgach rachunkowych, w pierwszej kolejności należy wskazać „oszustwo”. Oszustwo księgowe polegać będzie na łamaniu przepisów prawa lub też zasad rachunkowości w sposób bezpośredni lub pośredni poprzez praktyki, które wykorzystują luki prawne w zakresie języka rachunkowości (Hołda 2006: 57).

Bardzo często oszustwa księgowe określane są jako „przestępstwa białych kołnierzyków”, gdyż przestępstwo dokonywane jest bez użycia siły mającego na celu osiągnięcie zysku finansowego.

Do przestępstw „białych kołnierzyków” zaliczyć należy:

- łamanie prawa – jednorazowe – popełnione dla zysku osobistego (oszustwo podatkowe),
- przestępstwo zawodowe oraz nadużycie prawa gospodarczego – popełniane przez pracowników organizacji przeciw tej organizacji (małwersacje, defraudacje, łapówki),
- przestępstwa organizacyjne oraz nadużycia prawa gospodarczego w celu zabezpieczenia interesów firmy – są one popełniane przez przedsiębiorców dla zabezpieczenia swoich interesów (Bela, Bolesławska 2005: 21).

Szczególnym przypadkiem, na który należy zwrócić uwagę, jest defraudacja. Defraudacja ma miejsce w sytuacji, gdy:

- sposób ukazania faktów był niezaprzeczalnie fałszywy,
- istniał pewien ukryty cel lub był realizowany niejasny plan,
- fałszerstwo miało istotne znaczenie,
- istniała świadomość oraz zamiar oszukania (Surdykowska 2006: 35).

Techniki oszustw księgowych podzielić można na trzy grupy:

- oszustwa pozwalające manipulować kosztami,
- oszustwa pozwalające manipulować przychodami,
- pozostałe oszustwa.

Oszustwa pozwalające na manipulowanie kosztami i przychodami bezpośrednio wpływają na kształtowanie się wyniku finansowego. Pozostałe oszustwa również wpływają na wynik finansowy, jednak wpływ ten ma charakter pośredni.

Manipulacja kosztami polegać będzie na: aktywowaniu niewłaściwych kosztów, wadliwej prezentacji prac rozwojowych, manipulacji odpisami amortyzacyjnymi, tworzeniu cichych rezerw, odpisach aktualizujących aktywa. Zmiana wielkości przychodów może być osiągnięta przez: przyspieszenie fakturowania i manipulowanie okresem ujęcia przychodów, sprzedaż z klauzulą odkupu, rozwiązanie nieuzasadnionych rezerw, fikcyjną sprzedaż, błędny szacunek przychodu w kontraktach długoterminowych, ceny transferowe.

Pozostałe oszustwa to przede wszystkim: wadliwe ujęcie leasingu, manipulowanie terminem płatności, niewłaściwa klasyfikacja rozrachunków ze względu na termin płatności, ujęcie zobowiązań warunkowych.

Wymienione sposoby manipulowania w sposób bezpośredni lub pośredni wynikiem finansowym wskazują, że wachlarz technik oszustw księgowych jest bardzo szeroki.

A zatem między błędem a oszustwem występują jasne różnice. Błędowi zawsze towarzyszy jego eliminacja, co dowodzi, że jeśli się pojawi, to jest on likwidowany przez księgowego. Oszustwo wiąże się z tym, że sprawcy nie tylko zależy na efektach tego oszustwa, ale również na tym, aby przewinienie zostało zakamuflowane, ukryte.

2. Zniekształcenie sprawozdania finansowego

Sprawozdanie finansowe jest efektem finalnym prowadzonej księgowości i obejmuje:

- bilans,
- rachunek zysków i strat,
- sprawozdanie z przepływu środków pieniężnych,
- zestawienie zmian w kapitale własnym,
- informację dodatkową.

Sprawozdanie finansowe, a właściwie informacje w nim zawarte, są cennym źródłem informacji przede wszystkim dla odbiorców zewnętrznych. Potencjalni inwestorzy będą zainteresowani kondycją finansową przedsiębiorstwa, urzędy skarbowe będą zainteresowane

kwestiami podatkowymi, natomiast dla banków sprawozdanie finansowe w dużej mierze potwierdzi, lub też nie, wiarygodność kredytową.

Najczęściej poddawane ocenie i interpretacji są:

- wynik finansowy – dostarczający informacji o rentowności działalności przedsiębiorstwa, ewentualnej dywidendzie czy też możliwości wzrostu wartości akcji,
- zdolność jednostki do terminowej spłaty zobowiązań, a tym samym płynności finansowej i wypłacalności,
- struktura źródeł finansowania – stosunek kapitału własnego do kapitałów obcych, a tym samym zadłużenie (Wąsowski 2005: 32).

Przykładem błędnych praktyk księgowych jest także ujmowanie wśród pozycji aktywów elementów, które w ogóle nie generują przychodów, czyli nie spełniają podstawowego warunku definicyjnego aktywów.

Prawidłowy obraz jednostki w rachunku zysków i strat kreuje się poprzez kwalifikowanie przychodów i kosztów do właściwych pozycji, współmierności przychodów i kosztów oraz ujęcia odpisów aktualizujących.

Analizując informację dodatkową jako miejsce przestępstw „białych kołnierzyków” należy zwrócić uwagę na problem zatajania informacji, które powinny być ujawnione w tej części sprawozdania finansowego. Najlepszym przykładem zatajeń może być utajenie informacji o postępowaniu sądowym w sprawie o znacznej wartościowania, czy też udzielonej gwarancji.

Powyższe działania mogą doprowadzić do zachwiania możliwości kontynuowania działalności gospodarczej. Wśród motywów takich działań wymienić należy:

- zwiększenie zysku, ukrycie strat,
- ukrycie ryzyka finansowego,
- uzyskanie dostępu do kapitałów, których otrzymanie w inny sposób byłoby niemożliwe,
- przekonanie kredytodawców, pożyczkodawców, partnerów handlowych,
- manipulowanie podstawowymi wskaźnikami używanymi w analizie finansowej,
- podretuszowanie osiągnięć menadżerów,
- uniknięcie negatywnych skutków kontroli ze strony akcjonariuszy (Surdykowska 2006: 22).

Uwagi końcowe

Oszustwa księgowe dokonywane są z jak najlepszą starannością, dzięki wykorzystaniu różnych sztuczek czy też metod. Podstawowe techniki fałszowania ksiąg rachunkowych i sprawozdań finansowych ulegają ciągłej modernizacji oraz ulepszaniu zgodnie z biegiem rozwijającej się myśli technologicznej. Obowiązujące normy prawne nakazują pewne formy zachowań, jednak w celu wykazania jak najlepszego wyniku finansowego działalności

gospodarczej oszuści są zdolni do sfalszowania, zatuszowania czy też zmanipulowania wielu fundamentalnych zasad.

Literatura

- Bela A., Bolesławska E. (2005), *Oszustwa finansowe – podręcznik audytora*, InfoAudit, Warszawa.
- Burchart R., Lelusz H. (2014), *Problemy w identyfikowaniu rachunkowości kreatywnej i rachunkowości agresywnej*, Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości t. 77 (133), Stowarzyszenie Księgowych w Polsce, Warszawa.
- Grzegorzczak W. (2002), *Kreatywna księgowość nie zawsze oznacza oszustwo*, „Rzeczpospolita” nr 274.
- Gut P. (2006), *Kreatywna księgowość a fałszowanie sprawozdań finansowych*, C.H. Beck, Warszawa.
- Hołda A. (2006), *Rodzaj i podstawowe techniki oszustw księgowych*, w: S. Surdykowski, *Oszustwa księgowe – teoria i praktyka*, Difin, Warszawa.
- Kawczyk M., *Oszustwa księgowe i ich wpływ na rewizję finansową*, www.pitwin.edu.pl/artykuly-naukowe/ekonomia/2167-oszustwa-ksigowe-i-ich-wplyw-na-rewizj-finansow.
- Mączyńska E. (2002), *Nieuczciwych metod księgowych nie powinno się określać kreatywnie*, „Rzeczpospolita” z 9.08.
- Międzynarodowe Standardy Rewizji Finansowej 240: Odpowiedzialność biegłego rewidenta podczas badania sprawozdań finansowych dot. Oszustw.
- Moczydłowska W. (2002), *Kreatywna tak, agresywna nie*, „Gazeta Prawna” nr 229.
- Naser K.H.M. (1996), *Creative Financial Accounting – It's Nature and Use*, Cardiff Business School.
- Schneider E. (2005), *Encyklopedia rachunkowości*, LexisNexis, Warszawa.
- Sobol E. (2000), *Mały słownik języka polskiego*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Surdykowska S. (2006), *Przesłanki wykorzystywania negatywnych praktyk księgowych przez menedżerów*, w: S. Surdykowski, *Oszustwa księgowe – teoria i praktyka*, Difin Warszawa.
- Wąsowski W. (2005), *Kreatywna rachunkowość – fałszowanie sprawozdań finansowych*, Difin, Warszawa.
- Wiercińska A. (2008), *Granice między kreatywną, agresywną i oszukańczą rachunkowością*, Prace i Materiały Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Gdańskiego nr 2.

CREATIVE ACCOUNTING VS. AGGRESSIVE ACCOUNTING – ATTEMPT TO IMPROVE THE PROFIT OF THE ENTERPRISE

Abstract: Creative accounting vs. aggressive accounting – attempt to improve the profit of the enterprise Financial report is the final result of accounting entries, which reflects all economic events occurring in the company. This report shall be drawn up in a fair way, consistent with the facts. Unfortunately, increasingly are disclosed scandals relating to the falsification of financial statements. As a result, the modified report does not reflect the clear and fair image of the enterprise. Undeniably, accounting has some characteristics of artistry. This situation stems from the fact that each enterprise is unique, has its individual accounting policy, however each shall be created in accordance with the accounting law. The purpose of this article is to present the differences between creative accounting and aggressive accounting, as well as the presentation of the methods and techniques of accounting fraud used by white-collars.

Keywords: creative accounting, accounting aggressive, financial statements

Cytowanie

- Maćkowiak E. (2015), *Rachunkowość kreatywna a rachunkowość agresywna – próba poprawy wyniku finansowego jednostki gospodarczej*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego nr 855, „Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia” nr 74, t. 2, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin, s. 143–151; www.wneiz.pl/frfu.

